

Wydział Metalowy II

Kategorie: Instytucje

Wydział Metalowy II otwarty został przez Przełożonego Starszeństwa Żydów w dniu 30 maja 1941 r. w gmachu i z maszynami dawnej fabryki motorów i aparatów elektrycznych „Prąd”, właściciele Scheller i Gutzel, ul. Smugowa 12. Przy otwarciu obecny był były właściciel Gutzel, pobierający zresztą do chwili obecnej czynsz dzierżawny za lokal i maszyny. Nowo otwarty resort uznany został za filię Resortu Metalowego przy ul. Zgierskiej 56. Fabryka składała się wówczas z maszynowni (3 frezarki, jedyna w getcie heblarka, 2 rewolwerówki, 5 tokarni obsługiwanych przez 3 fachowców przedwojennych z zespołem uczniów rekrutujących się z dawnych szkół zawodowych) oraz z ślusarni zatrudniającej 3 fachowców z 15 uczniami. Kierownikiem filii mianowano inż. Freunda [(vide)]. Do nowo utworzonej filii kierowano pracę eksportową, głównie zamówienia na narzędzia szewckie oraz na drobne części składowe maszyn.

W listopadzie 1941 r. rozporządzeniem Przełożonego Starszeństwa Żydów resort zostaje uniezależniony od [Wydziału] Metalowego przy ul. Zgierskiej 56, otrzymując nazwę Metallabteilung II. Kierownikiem samodzielnej placówki mianowany zostaje inż. Nussbaum [(vide)]. W związku z usamodzielnieniem resortu w lutym 1942 r. skierowano około 150 osób z Metallabteilung I, z tym iż od tej chwili wszelkie prace metalowe w zakresie potrzeb getta wykonywać będzie Metallabteilung II, zaś prace eksportowe obejmie Metallabteilung I. Mniej więcej w tym samym czasie skierowano z Altmaterialien grupy przysiedlonych z Czechosłowacji dla tzw. Kunstschmiedearbeiten. Na okres ten przypada także mianowanie inż. Freunda drugim kierownikiem obok inż. Nussbauma.

Z najpoważniejszych prac wykonanych w tymże okresie wymienić należy budowę maszynowni w nowo powstałej stolarni przy ul. Puckiej 9. Ze znajdujących się w getcie starych części składowych maszyn i odpadków żelaza zmontowano najnowocześniejsze

maszyny do obróbki drzewa, jak: piły taśmowe, heblarki, grubościarki itd.

Resortowi Metalowemu zawdzięcza getto mechanizację resortów krawieckich i szewckich, co umożliwiło wielokrotne zwiększenie produkcji. Stale też dokonuje się wszelkiego rodzaju drobnych napraw maszynowych i ślusarskich dla wszystkich resortów getta. Na szczególną uwagę zasługuje też budowa maszyny dla Resortu Pierza i Puchu, dla której montażu fachowcy resortu z rozkazu Władz Niemieckich [!] wyjechali do Dąbrówka [!]. W czerwcu 1942 r. okazało się, iż zrobionego w listopadzie 1941 r. podziału pracy wskutek wielu zamówień nie można utrzymać, tak iż do prac gettowych dodano Resortowi także pracę eksportową. Na okres ten przypada choroba jednego z kierowników inż. Freunda oraz mianowanie wskutek tego inż. Szatana trzecim kierownikiem Resortu. Do najciekawszych prac wykonanych w tymże okresie należy olbrzymie zamówienie seryjne fabryki igieł w Chemnitz na prostowanie wszelkiego rodzaju igieł włókienniczych. Do pracy tej przed wojną dobierano specjalne siły fachowe z dorosłych mężczyzn, w getcie wykonują ją dzieci w wieku od lat 10 [do] 17. Dział ten rozwinął się tak dalece, że w sierpniu 1943 r. przeniesiony został jako samodzielna jednostka z własną administracją i magazynem do Schwachstromu. Fakt ten zbiegł się z nowym olbrzymim zamówieniem seryjnym Władz na tzw. „Reinigungsbohren” dla wykonania których resort z braku sił męskich stworzył grupę z 300 kobiet. Zamówienia na Reinigungsbohren są coraz większe. Stworzono także pierwsze próby wprowadzenia kobiet do prac przy maszynach, jednak bez specjalnych wyników pozytywnych.

W końcu 1943 r. Resort otrzymuje zamówienie na obróbkę maszynową części składowych samolotów. Znaczenie tych zamówień jest tak doniosłe, że dla dozoru skierowano specjalnego fachowca niemieckiego. W listopadzie tegoż roku następuje zmiana kierownictwa Resortu. Kierownikami Resortu mianowani zostają: inż. Pfeffer, inż. Szyper, inż. Freund oraz Grynberg.

W ciągu całego roku 1943 w związku ze zburzeniem części getta

Resort sukcesywnie grupami przenoszono z ul. Smugowej, podlegającej opróżnieniu, na ul. Zgierską 56. Jednocześnie wobec wielkiego rozrostu Resortu wybudowano nową halę maszyn, do której sprowadzono specjalne maszyny z Altreichu.

Na 1 stycznia 1944 r. zatrudniał Resort 940 osób. System pracy częściowo taśmowy, częściowo indywidualny w zależności od rodzaju zamówień. Podczas gdy w roku 1941 suma wypłat wynosiła około 600 mk miesięcznie, w styczniu 1944 r. wypłacono za robociznę 20 000 mk.

Źródła

Encyklopedia, s. 135-137.

A. Strzelecki, Deportacja Żydów z getta łódzkiego do KL Auschwitz i ich zagłada w Auschwitz-Birkenau, Oświęcim 2004, s. 82-84; Ch.

Werebejczyk, A jednak żyję! Wspomnienia ocalałego, Warszawa 2012, s. 49-62; P. Cziborra, KZ Dresden..., passim.

Tagi

administracja żydowska gospodarka produkcja

Data aktualizacji: 16-03-2026

Data dodania: 10-08-2023